

INTERJÚ ANNÁSI FERENCCEL, A GYŐR-SOPRON MEGYEI PEDAGÓGIAI INTÉZET IGAZGATÓJÁVAL

Gy. Zs.: Mióta vezeti az intézetet?

A. F.: 1993 január elsejétől.

Gy. Zs.: Ki volt az elődje?

A. F.: Dr. Németh Mária, aki 1983-tól, az indulás pillanatától vezette. Azért ment el, mert nem választották meg újból igazgatónak. Az ő szakmai törekvései az utóbbi időben egy nagy regionális kutatás keretében formálódtak, ami el is indult, de a minisztériumi finanszírozás problémái miatt megakadt. Ezt követően úgy ítélte meg a helyzetet, hogy noha még a pályázatát beadta az igazgatói állásra, de felkért engem, hogy én is pályázzak, hogy amennyiben őt mégsem támogatják, akkor az intézetből kerüljön ki valaki. Ezt követően pedig egy év után úgy döntött, hogy az intézettől is megválnak. A győri Vizuális- és Táncművészeti Középiskolának lett az igazgatója.

Gy. Zs.: Ön hol dolgozott azelőtt?

A. F.: 1976-ban kezdtem el tanítani Győrben a Tanítóképző Főiskola gyakorló iskolájában. Földrajz-testnevelés szakos végzettségem van. Amellett, hogy a gyakorló iskolában tanítottam, mint szakvezető tanár is dolgoztam a gyakorlati képzésben. '89-től '92-ig elvégeztem az ELTE-n a pedagógiai előadó szakot. '85-ig dolgoztam a gyakorló iskolában, amikor az intézetből megkeresés érkezett, hogy vállalnám-e az intézeti munkát. Nagyon szívesen vállalkoztam erre, hiszen már előzetesen kapcsolatba kerültem az intézettel, és a szakmai törekvéseiket is ismertem és nagyon szimpatikusnak tartottam. '93-ig, mint pedagógiai munkatárs, illetve főmunkatárs dolgoztam iskolafejlesztési, vezetőképzési területeken. Azóta pedig az intézet igazgatója vagyok.

Gy. Zs.: Mik voltak az ambíciói az intézettel kapcsolatban?

A. F.: Már amikor ide kerültem az intézetbe, nagy lehetőséget láttam ebben a munkában nemcsak egyénileg, hanem az egész intézménnyel kapcsolatban. A nyolcvanas évek közepén ugyanis teljesen új oktatáspolitikai koncepció formálódott, amelynek fontos eleme volt az oktatási törvény, ami a korábbinál lényegesen nagyobb szabadságot engedett az intézményeknek és a pedagógusoknak. Ez a szakmai autonómia nagyon fontos érték volt a számomra és azt jelezte, hogy a pedagógus pályát talán tényleg értelmiségi pályává lehetne tenni. Miután idekerültem az intézetbe, nemcsak a szűk szakterületemmel kezdtem el foglalkozni, hanem különböző kutatásokba is bekapcsolódtam, amelyeket az Oktatókutatási Intézet, aztán később a Közoktatási Intézet indított, és úgy ítélt meg, hogy ebben az új irányítási rendszerben feltétlenül szükség van egy olyan közvetítő intézményre, mint a megyei pedagógiai intézet. Úgy gondoltam, kiépíthető egy szakmai szolgáltató rendszer, ami Nyugat-Európához hasonló módon szerves részét képezi a közoktatás rendszerének, és ami nélkül gyakorlatilag egy ilyen decentralizált, autonómiára épülő rendszer nem is működhet.

Gy. Zs.: Mi valósult meg ezekből az elképzelésekből?

A. F.: Az elképzelések folyamatosan valósulnak meg. Nyilván voltak megtorpanások, ezt a '90-től '93-ig terjedő időszakra lehet elmondani, amikor erőteljes nyomás nehezedett minden pedagógiai intézetre. Az MDF-es kormányzat a pedagógiai intézetekkel nemigen számolt, másfajta struktúrában gondolta el az oktatásirányítás rendszerét, a tankerületi oktatásügyi központokkal. Hála Istennek, itt a megyében nem következett be olyan mértékű leépítése a pedagógiai intézetnek, mint más megyékben. Aztán amikor a kormányváltás bekövetkezett '94-ben, akkor úgy tűnt, hogy amit addig nem lehetett az intézetben megvalósítani, most talán meglehet. Akkor viszont a helyi finanszírozási gondok léptek elő. Nevezetesen a szűkítések, a költségvetési lefaragások, létszám-leépítések. Abban az időszakban nekünk a szinten tartás volt a legfőbb célunk. Ezt sikerült is megvalósítani. Létszámban nem csökkent az intézet, és a pénzügyi helyzetünk, ha nem is optimális, de megmaradt azon a szinten, mint korábban. És ez nagy eredmény volt. A szakmai elképzelések megvalósítására gyakorlatilag csak most kapunk lehetőséget, hiszen olyan pénzügyi források nyílnak meg, amelyek ezek megvalósítását lehetővé teszik. Eddig amit lehetett, belső erőből próbáltuk megtenni. Ilyen például az, hogy nagy lépéseket tettünk a szolgáltatások minőségbiztosítása terén. Olyan regisztrációs és nyilvántartási rendszert építettünk ki, amely lehetővé teszi a szolgáltatások igénybe vételének nyomon követését bizonyos szolgáltatási területeken, és ezekre az adatokra támaszkodva bizonyos beavatkozásokat lehet tenni. A szaktanácsadói rendszerünk átalakításában most fogunk jelentős lépéseket tenni, a NAT műveltségi területeihez való igazításban és a működési feltételek javításában. Az ő finanszírozásukat is egy szolgáltató jellegű működéshez próbáltuk igazítani, ami azt jelenti, hogy részben átalánydíjas foglalkoztatásban alkalmazzuk őket, megbízási szerződés keretében, másrészt feladatfinanszírozási rendszerben, ami sokkal rugalmasabb gazdálkodást tesz lehetővé. '96-tól a közoktatási információs iroda is megkezdte a működését a tantervi adatbankokkal és a taneszköz bankkal. Ennek a továbbfejlesztése már nemcsak a mi szándékainktól függ, hanem ezt már központi akarat is támogatja. Mára az intézmények – iskolák, óvodák – számára nyilvánvalóvá tudtuk tenni, hogy miért is létezik ez az intézmény. A szolgáltatásainkat megpróbáljuk az ő igényeikre, elvárásaikra alapozva szervezni, a szaktanácsadástól kezdve a továbbképzésekig mi csak javaslatokat teszünk és adatlap formájában mérjük fel az igényeket, hogy melyik szolgáltatásra milyen mértékben lenne szükség. Ezenkívül az előre tervezett megrendeléseken túl, működtetjük az ún. évközi megrendelést, amikor közvetlenül jelentkezhetnek az intézetnél akár szaktanácsadásra, akár továbbképzésre vonatkozó kérésekkel. Azt gondolom, hogy az egyik legnagyobb lépés az, hogy természetessé vált, hogy egy szolgáltató jellegű intézménnyel kerülhetnek kapcsolatba, és mi ehhez akarjuk igazítani belső működésünket is.

Gy. Zs.: Milyen volt az intézet helyzete '90 előtt?

A. F.: Az akkori helyzet az volt, hogy idegen test volt az irányítás rendszerében. A tanügyi irányítási rendszer az államigazgatás keretein belül működött, és mi közvetlenül megyei fenntartású intézmény voltunk. Ők megpróbálták az államigazgatás logikája szerint működtetni a rendszert, ami korábban szakfelügyeleti rendszer volt. Ennek következtében rengeteg konfliktusunk volt, hiszen az intézet elsősorban szolgáltató, tanácsadó, segítő funkcióval jött létre. Ebből számtalan konfliktus következett. A szakfelügyeleti rendszer átkerült ide, és szaktanácsadói rendszerként kezdett tovább működni. A szakfelügyeleti rendszerben még különböző rendszeres ellenőrzési feladatok voltak, évről-évre visszatérő, áttekinthető, nagy átfogó látogatások. Az intézetnek viszont nem ez volt a funkciója, illetve ezt mi már nem tudtuk, és nem is akartuk működtetni. A művelődési osztályok meg olyan anyagokat vártak, ami az oktatás megyei helyzetére vonatkozik, vagy a tantárgy helyzetére vonatkozik. Mi pedig ezt már nem tudtuk szolgáltatni. A legnagyobb probléma az volt, hogy nem illeszkedtünk az akkori államigazgatás logikájába. Végülis az intézet meg tudta

valósítani azt a törekvését, hogy szolgáltató intézmény legyen. Viszonylag zökkenőmentesen vagy nagyobb feszültség nélkül sikerült átalakítani a szakfelügyeleti rendszert szaktanácsadói rendszerré. Ez '85-től indult. '85-ben 128 szakfelügyelőt örököltünk, akiket már úgy kellett működtetni, mint szaktanácsadókat. Lehetett látni, hogy ilyen nagy létszámra nincs szükség. Ennek következtében egyrészt karcsúsításokat kellett végrehajtani, másrészt pedig a tevékenység tartalmát kellett olyanná reformálni, hogy tényleg tanácsadó típusú tevékenység legyen. Ez a folyamat egészen '90-ig tartott. Közben olyan új szakmai tartalmakat is igyekeztünk megjeleníteni, mint a pedagógiai értékelés, az innováció, az iskolafejlesztés. Tehát új témák is megjelentek.

Gy. Zs.: Milyen változások történtek az intézet finanszírozásában a rendszerváltás után?

A. F.: Ma is ugyanúgy finanszírozódunk, mint a '90-es évek elején, tehát bázis-finanszírozás megy továbbra is. Azt gondolom, hogy ilyen szempontból semmiféle változás nincsen. Jelen pillanatban is nagyon nehéz bármiféle változtatást eszközölni a költségvetésünkben, mert mindig arra hivatkoznak, hogy ezt nem lehet megvalósítani. A finanszírozás mértéke nem nagyon változott. A '94-es költségvetési keretszámaink még a mai napig is élnek, gyakorlatilag nincsen módosulás. Egy torz szerkezetű költségvetésről van szó, amelyben a személyi kiadások lényegesen nagyobb arányt foglalnak el, mint a dologiak. A dologi fejlesztésekre és kiadásokra nincs megfelelő pénzeszköz az intézet költségvetésében, ennek következtében nagyon sok külső pénzforrást próbálunk mobilizálni, illetve beemelni. Hogy csak egy példát mondjak, a '96-os költségvetési évben az önkormányzati költségvetési támogatás 30 millió forint körül volt, amihez átvett pénzeszközökkel, pályázati pénzekkel különböző forrásokból még 20 millió forintot tudtunk hozzátenni. Így tudtuk megvalósítani a szakmai programjaink jó részét. Az önkormányzati támogatásból talán csak üzemeltetni tudnánk az intézetet, de komoly szakmai feladatok végzésére nem nyílna lehetőség. Ezt, hála Istennek, megértették a kollégáim is, ilyen szempontból nagyon elégedett vagyok.

Gy. Zs.: Milyen a kapcsolatuk az önkormányzatokkal?

A. F.: A települési önkormányzatokkal eddig elég formális volt a kapcsolatunk, holott tudtak rólunk. Néha megkeresték az intézetet különböző kérdésekkel. Amikor az iskolaleépítések '94-95-ben elindultak, akkor több alkalommal is keresték az intézetet, hogy próbáljunk a döntéseikhez segítséget nyújtani. Ugyanakkor a tartalmi szabályozásban bekövetkezett változások is szükségessé tették, hogy nyissunk az önkormányzatok felé. Különböző önkormányzati fórumokat szerveztünk, ahová vártuk az önkormányzatok oktatásügyi szakembereit, jegyzőit, polgármestereit, és megpróbáltuk bemutatni azokat a változásokat, amelyek a NAT-tal az intézmények szintjén zajlanak. Az önkormányzatok leginkább akkor keresnek meg bennünket, amikor a vezetői pályázatokhoz szakvéleményre van szükségük. Kevésbé keresnek bennünket, hogyha az iskola átalakításával összefüggő kérdésekben bizonytalanok, de hála Istennek itt a megyében nem volt olyan nagy mértékű leépítés.

Gy. Zs.: Kinek a hibája, hogy formális a viszonyuk?

A. F.: Azt gondolom, hogy itt arról van szó, hogy az intézet még keresi a helyét és a lehetőségét annak, hogy hogyan tud kapcsolódni az önkormányzati irányító tevékenységhez. Nekünk még meg kell barátkozni azzal, hogy a megyében több, mint százhetven oktatási hatóság van. Ezek az oktatási hatóságok széles körű jogokkal vannak felruházva. Azt gondolom, hogy még az ő számukra sem egyértelmű, hogy melyek azok a területek, ahol külső szakemberek segítségére lenne szükségük. Mi is hasonlóan vagyunk, mi is

megpróbálunk olyan szolgáltatásokat nyújtani, amelyek az önkormányzatok irányító tevékenységéhez segítséget nyújthatnak. Nem hibáztatok senkit, mert ez egy olyan helyzet, amikor még mindenki keresi a helyét a rendszerben. Mindkét fél részéről indulnak kezdeményezések. Kérdés, hogy ezek a kezdeményezések hogyan terelhetők olyan irányba, hogy ne csak igényként jelentkezzenek, hanem szakmailag is megvalósíthatók legyenek. Ez egy folyamat. Az önkormányzatok is küszködnek a működésből eredő új feladatokkal, és az intézet is küszködik az új feladatokkal. Nem az ellenszenv, vagy a lenézés motivál bennünket, hanem olyan a helyzet, amikor először mindenki a maga dolgaival van elfoglalva, aztán lassan kikristályosodik, hogy hol lehetne együttműködést megvalósítani. Ezt az időszakot éljük. De '96 óta határozott törekvésünk az önkormányzatok felé való nyitás. Ennek egyik mozzanata az, hogy intézetünk komolyan részt vett a megyei közoktatási fejlesztési terv elkészítésében. Rálátással rendelkezünk az intézmény-fenntartókra, és most már látjuk, hogy milyen lehetőségek kínálóznak a rendszer továbbépítésére.

Gy. Zs.: Milyen volt a kapcsolatuk a TOK-kal?

A. F.: Nem volt kapcsolatunk. Azt gondolom, hogy ez nem rajtunk múlt, hiszen mi már a megalakulásuk pillanatában megpróbáltuk velük a kapcsolatot kiépíteni, meghívtuk az intézetbe a Tankerületi Oktatási Központ igazgatóját azzal a szándékkal, hogy tartson tájékoztatót az intézmény feladatáról, működési területéről mind a belső munkatársaknak, mind a szaktanácsadó kollegáknak. De a kapcsolat gyakorlatilag ennyiben ki is merült. Egyfajta rivalizálás indult el a két intézmény között.

Gy. Zs.: Volt valami munkamegosztás?

A. F.: Munkamegosztás nem volt. Amikor őket létrehozták, elsősorban szakmai ellenőrzési jogosítványokkal próbálták őket felruházni. Az oktatás állami ellenőrzésének eszközeként hozták létre őket. Mi pedig mint szakmai szolgáltató intézmény, más típusú tevékenységet végeztünk. Örültünk, hogy a funkciók külön válnak, és nem bennünket nyomasztanak olyan funkciók, amelyeket nem is akartunk, és szabályszerűen nem is tudtunk volna felvállalni. A TOK-kal való kapcsolat és munkamegosztás így értelmezhető. Közös szervezésű akcióink nem voltak, legfeljebb olyanok, hogy egy-egy rendezvényre kölcsönösen meghívtuk egymást.

Gy. Zs.: Hogyan változott a helyzet '94 után?

A. F.: Tudvalevő, hogy az oktatási törvény módosításával a TOK-ot megszüntették. Itt Győrben az Észak-Dunántúli Tankerületi Oktatásügyi Központ beintegrálódott az Országos Közoktatási Intézetbe oly módon, hogy ha jól tudom, az Országos Közoktatási Intézet Információs Központjának a funkcióját vette át. Létszámuk lényegesen lecsökkent, jelen pillanatban, azt hiszem, három vagy négy fős stáb van az Információs Központban.

Gy. Zs.: Az Önök intézetében most hányan dolgoznak?

A. F.: A szakmai feladatokkal tizenkét belső munkatárs foglalkozik, hozzávetőlegesen ugyanennyi a gazdasági, pénzügyi, illetve adminisztrációs tevékenységgel foglalkozók létszáma. Három csoport van, a gazdasági ellátó, az információt szolgáltató és az ún. szervezési- és fejlesztési csoport. Ehhez a fejlesztési-szervezési csoporthoz szervesen kapcsolódik a szaktanácsadói rendszer. 28 fős szaktanácsadói hálózattal rendelkezünk, akik mint megyei szaktanácsadók működnek, és mellettük-köröttük épült egy ún. listás szaktanácsadói rendszer is, ami jelen pillanatban már kb. 300 fős. A felszereltségünk még

közepesnek sem nagyon mondható. Szerény az intézet infrastruktúrája, nem rendelkezünk nagy teljesítményű nyomdagéppel vagy sokszorosítási lehetőséggel. Igazából a számítógépes parkunk is elavult, bármilyen erőfeszítést is tettünk eddig, hogy megpróbáljuk szinten tartani vagy fejleszteni. El kell mondani, hogy '93-ban, amikor én igazgató lettem, az intézet különböző helyiségeiből úgy bányásztuk elő a számítógépeket, és próbáltuk működésbe állítani. Azóta próbáltuk ezt a területet pályázati pénzekből fejleszteni. Jelen pillanatban ott tartunk, hogy az adminisztrátoraink már számítógépen dolgoznak, és a pénzügyi gazdálkodási részleg is számítógéppel működik. A különböző oktatástechnikai eszközöket, és a továbbképzéseknél használt eszközeinket is önerőből fejlesztettük, de még közepesnek sem nevezhető szinten áll az infrastruktúra. Nagyon bízom abban, hogy az elkövetkező időszakban központi erőforrások bevonásával ez lényegesen megváltozik. Jelentős változást eddig a közoktatási információs iroda kialakítása jelentett, amikor is nagyteljesítményű számítógépet kaptunk a Soros Alapítvány, az MKM, meg a OKI támogatásával. A könyvtárba úgy tudtunk számítógépet szerezni, hogy működik egy osztrák-magyar könyvklub az intézetben belül, és a könyvtári számítógépet ők vásárolták egyrészt az ő feladataikhoz, másrészt a könyvtár számára. Most visszük fel a könyvtár állományát számítógépre.

Gy. Zs.: Megfelelő ez a létszám a hatékony működéshez?

A. F.: Van egy 1994-es jogszabály, amelyben meghatározták az intézetekre vonatkozóan a létszámot. Mi annak a létszámnormatívának az 50-60%-ával dolgozunk. Akkor még a feladatrendszer szűkebb volt, mert a szaktanácsadást, a pedagógusok továbbképzését, a tanulmányi versenyek szervezését és a pedagógiai tájékoztatást jelölték meg a rendeletben. Azóta a törvénymódosítás nyomán újabb feladatok kerültek az intézetekhez, és ehhez képest kifejezetten alacsony létszámmal működünk. Tudomásom szerint most van folyamatban a rendelet módosítása, amelyben már az új helyzethez igazított létszámnormatívákat is megjelölnek. Ez nálunk azt jelentené, hogy legalább a duplájára növekedne a belső munkatársak létszáma, és nyilván a szaktanácsadói rendszer bővítésére is sor kerülne.

Gy. Zs.: Mit várnak Önöktől az iskolafenntartók és az iskolák?

A. F.: Az iskolák most a NAT bevezetésével kapcsolatban és a helyi tantervek készítésében várnak segítséget. A továbbképzést illetően az új műveltségi területekre való felkészülésben számítanak ránk. Ezeknek az elvárásoknak nagyjából eleget tudunk tenni. De szeretnénk, ha minél több információs anyag jelenne meg. Jó lenne, ha az oktatástechnikai szolgáltató kör is kialakulna itt az intézetben, be tudnának jönni a pedagógusok különböző anyagokat fénymásolni, feladatsorokat összeállítani. Ez az ő számukra fontos lenne, ilyen fajta igény jelentkezett is, de ennek még korlátai vannak.

Gy. Zs.: Milyen továbbképzéseik voltak ebben az évben?

A. F.: A továbbképzéseink elsősorban a NAT-ra történő felkészülést szolgálták. Az iskolák pedagógusait és igazgatóit hívtuk meg. Készítettünk egy ún. megyei implementációs tervet, és a tájékoztató tevékenység és a képzés után most már a műhelymunkák szakmai segítése lesz a középpontban. Az 1996/97-es tanév első félévében több, mint hatvan továbbképzésünk volt, ezek gyakorlatilag húsztól negyven órás időtartamúak voltak, azaz a tanfolyam jellegű továbbképzések domináltak szemben a korábbi időszakokkal, amikor a tanfolyam jellegűek lényegesen kisebb arányt foglaltak el. Helyi tantervkészítő tanfolyamot, pedagógiai programkészítő tanfolyamot, mérés-metodikai tanfolyamot szerveztünk igazgatóknak, munkaközösség-vezetőknek, szaktanároknak. A műveltségi területekhez igazodóan is

szerveztünk továbbképzést a pedagógusoknak. A részvétel felülmúlta a várakozásunkat, kb. 1200 főre számítottunk, és a duplája jelent meg a továbbképzéseinken. Ez folytatódott valamivel kisebb intenzitással a második félévben is. Egyébként rendszeresen vizsgáljuk, hogy bizonyos szolgáltatásainkat milyen mértékben veszik igénybe. Az intézmények több, mint 60%-a él a szaktanácsadói szolgáltatással, több, mint 80%-uk a továbbképzéseinken is megjelenik, erről részletes statisztikáink vannak. Természetesen vannak eltérések térségek szerint.

Gy. Zs.: Milyen kiadványaik vannak?

A. F.: Az ún. általános információs kiadvány, a Hírek, minden hónapban eljut valamennyi megyei intézményhez, ami közel 500 intézményt jelent. Ezenkívül működtetünk egy Hogyan tovább? című megyei lapot, amely évente ötször jelenik meg, és elsősorban a gyakorlatban dolgozó pedagógusok írásait, kisebb tanulmányait közli. Ennek az a legfontosabb funkciója, hogy a szakmai kommunikáció lehetőségét teremtsen meg, és a gyakorlati tapasztalatokat próbálja közvetíteni, azokat a fejlesztési lehetőségeket, amelyek egy-egy intézmény vagy egy-egy pedagógus tevékenysége során átadhatóvá válnak.

Gy. Zs.: Kik maradnak ki a szolgáltatásból?

A. F.: A pedagógusokat el tudjuk érni. Az intézményfenntartók közül az önkormányzatokat könnyebben elérjük, mint a nem önkormányzati intézményfenntartókat, ők inkább a saját maguk számára működtetnek szolgáltatói rendszert. Nem utasítják el a mi szolgáltatásainkat, de inkább azt preferálják. Legintenzívebb kapcsolatunk a megyei önkormányzattal van. Az intézményfenntartónk is a megyei önkormányzat. A települési önkormányzatokkal pedig most formálódik a kapcsolat.

Gy. Zs.: Mi a véleménye a NAT bevezetéséről?

A. F.: Én pozitívan ítélem meg a tartalmi szabályozással bekövetkezett változást és a NAT bevezetését is. Azt gondolom, hogy a megosztott felelősségen alapuló irányítási rendszerben más módon nem valósítható meg az intézmények tartalmi munkájának a központi irányítása. Persze minden változás magával hoz olyan feszültségeket is, amelyek terhelik az intézményeket. Ez az iskolák számára új kihívást jelent, új kompetenciák megjelenését igényli, és erre nem mindenki kész.

Gy. Zs.: Mik a problémák ebben a tekintetben?

A. F.: A megszokottól való eltérés félelmeket idéz elő, ami mögött az munkál, hogy vajon meg tudnak-e felelni az új kihívásnak. Azt hiszem, hogy még szokatlan az intézmények számára, hogy a tanítási órakeret egy bizonyos részét nem központilag szabályozzák, hanem helyileg kell kitölteni tartalommal. Szokatlan az is, hogy nem tantárgyi rendszerben kell gondolkodni, hanem műveltségi területekben. Az aggodalmak abból is erednek, hogy vajon az én tantárgyam megfelelő óraszámot fog-e kapni, nem fog-e háttérbe szorulni. Azt gondolom, hogy ezek azok a gondok, amik az intézményeket leginkább foglalkoztatják.

Gy. Zs.: Hol tart a pedagógiai programok és a helyi tantervek elkészítése?

A. F.: Ezzel kapcsolatosan nincsenek pontos információink. Azt tudom mondani, hogy a továbbképzéseinken szinte valamennyi intézmény képviseltette magát, és nyilván elindult az

intézményekben ezzel kapcsolatosan a munka. Mi javasoltunk egy ütemtervet a munkálatokra vonatkozóan. Azt gondolom, hogy az intenzív időszak a tanév eleje lesz, hiszen az önkormányzatoknak január-februárban kell a terveket jóváhagyni.

Gy. Zs.: Mi a véleménye az alapvizsga bevezetéséről és az érettségi új rendszeréről?

A. F.: Azt gondolom, hogy mindkét vizsgára szükség van, mert ha a kimenet-szabályozás logikájára épül egy rendszer, akkor kell lenniük mérési pontoknak, amelyek eligazítják a rendszer működését. Az alpműveltségi vizsga fontos eleme ennek a kimenetszabályozásnak. Azzal kapcsolatban bontakoztak ki viták, hogy ez önkéntes vizsga legyen, vagy kötelező. Én a kötelező vizsga mellett tettem le a voksomat, mert azt gondolom, hogy a rendszerszintű változtatásokhoz innen kaphatnánk információkat. Ha önkéntes egy vizsga, kisebb mértékben teszi lehetővé, hogy a rendszer szintjén beavatkozást foganatosítsanak. Az érettségi vizsgával kapcsolatosan tudomásul kell venni, hogy a demográfiai csökkenés következtében az érettségit adó középiskolákban olyan tanulók is megjelennek, akik eddig a szakmunkásképzőkben voltak, és nyilvánvaló, hogy ők nem továbbtanulni akarnak, hanem csak érettségit szerezni. Ennek következtében szükségszerű a kétszintű érettségi, tehát én ezzel is egyet tudok érteni.

Gy. Zs.: Milyen segítségre van szükségük az iskoláknak ezekhez a változásokhoz?

A. F.: Az én megítélésem szerint leginkább az zavarja az intézményeket, hogy a különböző dokumentumok váratnak magukra. A pedagógiai program és a helyi tanterv elkészítéséhez pontos információkra lenne szükségük. Az alpműveltségi vizsgával, illetve az érettségi vizsgával kapcsolatosan intézetünk is csak tájékoztatók tartására vállalkozhatott. Tehát ismertettük a különböző fórumokon a koncepciókat, de a végleges dokumentumokat, miután nincsenek készen, nem tudtuk ismertetni. Tevékenységünk kimerült abban, hogy véleményeztük a dokumentumokat, de az iskolák felé más módon nem jelentünk meg.

Gy. Zs.: Milyen tapasztalatai vannak az önkormányzati iskolafenntartásról? Miben jobb, és miben rosszabb, mint a régi tanácsi rendszer?

A. F.: A pozitívuma az, hogy minden iskolának ott van a gazdája a közvetlen környezetében, és ennek következtében a felmerülő gondok megoldására nagyobb lehetőség kínálkozik. Változást jelent az is, hogy lassan talán természetessé válik, hogy az iskola tevékenysége elsősorban az ott lakók érdekeit kell, hogy szolgálja. Ennek következtében talán az iskola közszolgáltatói funkciója is nyilvánvalóbb. Természetesen konfliktusok is vannak, az érdekegyeztetés új formáit kell kialakítani, meg kell tanulni egymással kommunikálni. Ez mind az önkormányzatok, mind az intézmények számára elég szokatlan helyzet. Az önkormányzatok jelen pillanatban a költségvetési megszorítások miatt korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek, ily módon sok esetben az intézmények szakmai törekvését nem tudják olyan mértékben támogatni, mint ahogy szeretnék.

Gy. Zs.: Milyen finanszírozási gondok a legjellemzőbbek? Mire jut egyáltalán pénz?

A. F.: A bérekre. A dologi kiadások olyan szűken vannak meghatározva, hogy fejleszteni csak külső, pályázati pénzekből tudnak. Az a tapasztalatom, hogy mindenki a legkülönbözőbb csatornákon keresztül próbál pénzt szerezni, hogy az épületek felújítása, a berendezések állaga, a szükséges eszközök működőképessége valamilyen szinten biztosítva legyen. Tudomásom szerint fejlesztésre az intézményeknek egyáltalán nincs lehetőségük. A

költségvetés 80%-át mindenhol a bérjellegű kiadások teszik ki. Az intézmények ezt az időszakot valahogy át akarják vészelni és várják, hogy majd valahol megnyílnak azok a források, amikkel azután a feltétlenül szükséges korszerűsítéseket meg tudják valósítani. Van olyan iskola, amelyik bekapcsolódott különböző programokba, és azok nem kínlódnak ilyen mértékben. A községi iskolákban jelent leginkább nehézséget, hogy szűkös lehetőség van a dologi kiadásokra és a fejlesztésekre.

Gy. Zs.: Mennyire jellemző az iskolák megszüntetése, összevonása, megyei átadása?

A. F.: Nálunk nem jellemző. A megyei átadást illetően volt egy nagy hullám a '90-es évek elején, de nálunk ez sem jelentkezett. Miután nálunk két megyei jogú város van, és ezenkívül még négy város, ezek többnyire megtartották az intézményeiket. A költségvetési megszorítások nyomán az iskolabezárások sem jelentkeztek itt olyan mértékben, mint az ország többi részén.

Gy. Zs.: Milyen iskolákat érintettek az összevonások?

A. F.: Elsősorban alapfokú intézményeket, de ott sem az iskola megszüntetése volt jellemző, hanem a tagozatok összevonása. Gyakorlatilag két-három iskolát érintett, hogy a felső tagozatot közös fenntartásba szervezték át. Itt egy konszolidált iskolarendszer van, gyakorlatilag egy-két iskola esetében merültek fel összevonási elképzelések, főként olyan tagiskoláknak a megszüntetéséről volt szó, ahol kevés volt a gyerekek.

Gy. Zs.: Mennyire jellemző a pedagógusok elbocsátása vagy a pedagógusok munkanélkülisége?

A. F.: Mi ebben a tekintetben is kedvező helyzetben vagyunk, tehát ez nálunk nem jellemző. Győr városában az óraszám emelése minden nehézség és feszültség nélkül vezetődött le, nyugdíjaztatással, illetve a megüresedett álláshelyek be nem töltésével. Tömeges elbocsátás nem volt sem Győrben, sem a megyében.

Gy. Zs.: Milyen pedagógus rétegeket érintett leginkább a leépítés?

A. F.: Elsősorban a tanítókat, hiszen a demográfiai változások őket érték el a leghamarabb. A tanítói végzettségűeknek a legnehezebb az elhelyezkedés. A szakos tanárok, tehát a felső tagozaton vagy a középiskolákban tanítók kedvezőbb helyzetben vannak. Akiket elbocsátottak, azok biztosítóknál, meg nem tudom milyen cégeknél helyezkedtek el, ahol kimondottan keresték az olyan felkészültségű embereket, akik képesek jól kommunikálni. De nem volt jellemző ez nálunk, még újságcikkek sem jelentek meg, és az intézetbe sem jöttek tömegesen állást keresők. Mi ugyan az információs kiadványunkban működtetünk egy olyan rovatot, hogy Állást keres vagy Állást kínál, de nem mondhatnám, hogy túl sok információ kerül ebbe a rovatba.

Gy. Zs.: Mit gondol, kinek, milyen szempontból van szüksége erre az intézetre?

A. F.: Én úgy gondolom, hogy a pedagógusoknak elsősorban azért van szükségük egy ilyen pedagógiai szakmai szolgáltató intézetre, mert a mindennapi gyakorlat számára tudunk közvetíteni olyan információkat, amelyeknek a megszerzése egy iskola keretein belül nehéz lenne. Az intézet a fenntartó számára pedig azért lehet fontos, mert különböző döntéseik megalapozásához szakmai információkat szerezhetnek innen, azaz nagyobb biztonsággal

hozhatják meg a döntéseiket. Az intézet feladatkörébe az utóbbi időben az is belekerült, hogy a diákok számára is nyújtson segítséget, hiszen az iskola világa belül is változik, új diákszerepek kezdenek formálódni, és ehhez az intézet is hozzájárulhat, tájékoztató, tanácsadó szolgáltatással. A szülőkkel eddig még nem voltunk közvetlen kapcsolatban, de az sincs kizárva, hogy ha erősödik a szülők bevonása az iskolai élet alakításába, és megjelennek a szülői szervezetek, akkor egy ilyen szakmai szolgáltató intézmény a szülői érdekek érvényesítéséhez is segítséget tud adni.

Gy. Zs.: Mi a véleménye az intézet jelenlegi működéséről?

A. F.: Jelenleg nagyon sok spontaneitás van a működésben, ami elsősorban a pénzügyi helyzet eredménye. Törekszünk a hosszabb távú tervezésre, de menet közben nagyon sokszor csak ad hoc jelleggel tudunk meglépni bármit is, és a működésünkben sokszor van megtorpanás. Hogy erre konkrét példát mondjak, az önkormányzati költségvetési támogatásról februárban értesülünk. Akkor tudjuk meg, hogy végül is mennyivel számolhatunk, de akkorra egy fél év már lefutott. Közben megjelennek a pályázati lehetőségek, amelyekhez úgy kell igazodnunk, ahogy kínálóznak. Igazából csak év végén, illetve a naptári évnek a lezárása után nyugszom meg.

Gy. Zs.: Mi a véleménye a minisztérium és az intézetek kapcsolatáról?

A. F.: Azt gondolom, hogy a jelenlegi intenzív és erős kapcsolat. Ez a kölcsönös érdekek alapján alakult így, nevezetesen a minisztérium számára is fontos, hogy legyenek és működjenek ilyen közvetítő intézmények és az intézetek szempontjából is fontos, hogy az intézményfenntartókkal szembeni kiszolgáltatottság ezáltal bizonyos mértékben csökkenjen. Azt gondolom, hogy az elmúlt időszakban konstruktív együttműködés alakult ki. Tehát én pozitívnak ítélem meg ezt a kapcsolatot és úgy látom, hogy a minisztérium számít az intézetekre.

Gy. Zs.: Mennyire becsülik meg a munkájukat?

A. F.: Azt gondolom, hogy az utóbbi időszakban nem fogalmazódtak meg olyan elvárások az intézettel kapcsolatban, amelyek mellé a pénzügyi feltételeket ne próbálták volna megteremteni. Ezzel azt akarom mondani, hogy olyan feladatok kerültek ide, amelyekhez, ha nem is teljes mértékben, de azért a pénzügyi feltételeket is biztosították. Ezt én pozitívnak ítélem. Itt senki nem érzi úgy, hogy alárendelt szerepben lenne. Jó lenne, ha ez a kapcsolat továbbra is ilyen maradna. Az utóbbi időben határozottan érzékeltük, hogy a minisztérium keblére emelte a pedagógiai szakmai szolgáltató intézeteket. Ezt talán nagyobb mértékben érzékeltük a valóságosnál, mert sajnos, az előző kormányzatnál ezt nem mondhattuk el. Akkor nagyon a periférián voltunk, és még párbeszédre sem kínálkozott lehetőség.

Gy. Zs.: Miben lenne szükség változtatásokra? Mit kellene másképpen csinálni?

A. F.: Először is nagyon fontos lenne a pénzügyi stabilitás. Aztán nagyon fontos lenne, hogy olyan infrastruktúra épüljön ki minden intézetben, amely igazodik a szolgáltató jellegű működéshez. Mindezek mellett elvárható lenne, hogy az intézet napi kapcsolatba kerüljön azokkal az intézményekkel, amelyeknek a szolgáltatását nyújtja. Elsősorban a szaktanácsadói rendszert és annak működési feltételeit kellene olyanná formálni, hogy a szakmai tanácsadó kollegák el tudjanak jutni az intézményekbe. Fontos lenne, ha a pedagógiai intézetek közötti együttműködés kiszélesedne és működne, a pedagógiai értékeléstől kezdve mindenféle

szakmai területen. Szorgalmazni kellene a stratégiai jellegű tervezés és szemléletmód érvényesülését.

Gy. Zs.: Mik a személyes ambíciói?

A. F.: A szakmai ambícióm az, hogy amikor letelik az öt év, el tudjam mondani, hogy szakmailag működőképes intézetet adok át, vagy vezetek tovább.

*(Az interjút
Gyorgyevics
Zsuzsa készítette)*